

Lånt fra Vestkystens kronik den 11. oktober 1939 (leveret af 158/39 Svønn Werner Jørgensen, indkaldt til 14. Artilleriafdeling, Luftværnsregimentet, Langelandsgade Kaserne, Aarhus den 13. maj 1939).

På øvelse med luftværnet

Vor medarbejder følger luftværnet, det yngste skud i nationernes forsvar, men det mest betydende i den moderne krig. – En artikel på dystert baggrund: Europa i flammer.

Af Journalist Ib Paulsen

En artikel dukker frem i min erindring. Den stod i et lille provinsblad i fredsslutningsåret for den sidste store krig. Den var skrevet i luende begejstring for freden efter de fire svære år, hvor Europas ungdom forblødte og døde på slagmarkerne. Af hver linje flammede håbet om varig fred. Skribenten skildrede dødsfuglenes flugt ind over Europas lande, skildrede hvorledes deres æg spredte gru og ødelæggelse. Han udtrykte sin glæde over, at Lærken nu igen kunne synge frit over Europas agre. Nu var ørnene atter draget til fjelds – og vel for stedse.

Det skulle ikke blive således, ørnene drog atter ud fra fjeldet, endnu mere kampklare og kampstærke end før. Nu som i hine frygtelige år trykker Lærken sig i sin rede, og kampflyvernes summen durer ondt i millionbefolkningens øren.

Den moderne krigsførelse er i meget væsentlig grad baseret på flyvevåbnet som angrebsvåben, men logisk medfører en udvikling af denne art også kolossal udvikling for forsvaret. I dette tilfælde antiluftskytset.

Luftværnsregimentet blev oprettet i 1932, og fra dette år dateres også antiluftskytset.

Luftværnsregimentet består i dag af tre afdelinger, hvoraf de to hører hjemme på Sjælland, og den tredje hører hjemme i Jylland.

Når man skal skildre en luftværnsafdeling eller rettere et luftværnsbatteri, må man på forhånd indstille sig på en hel del mere teori, end det ville være tilfældet ved et hvilket som helst andet afsnit af forsvaret. Luftværnet er i decideret grad specialisternes arbejdsfelt. Jeg har haft lejlighed til at følge en luftværnsafdeling ved dens øvelser såvel i hjemlige egne som i eftersommeren med øvelsesskydningerne på heden, og nu sidst da den – som følge af den internationale situations udvikling – har indtaget stillinger til forsvar for landets neutralitet, om denne skulle blive krænket.

*

Det kan siges straks, at de unge, der tildeles luftværnsafdelingerne, gennemgår en meget grundig uddannelse for i givet fald at være stillingen voksen. Dermed være selvfølgelig ikke sagt, at dette ikke er tilfældet også ved andre af hærens enheder, men som nævnt spiller teorien en afgørende rolle i luftværnet.

Der slides sommeren igennem med at indivi de værnepligtige i luftværnets hundrede gåder, men sliddet bæres oftest med humør, vel fordi undervisningen appellerer ikke alene til den rent fysiske kraft hos ungdommen, men også til intelligensen.

Lad os følge et batteri på en øvelsestur.

Den tunge militærkolonne har gjort holdt på vejen. Kommandoen "færdig til landing" er faldet. Presenningerne tages af kanonerne. En motorordonnans kommer jagende ind fra heden. Batterichefen er kørt i forvejen for at finde en passende stilling. Nu overtager næstkommanderende føringen. Det går atter fremad. Nået frem til den udvalgte stillingsplads går "mændene" under smældende kommandoer i gang med placeringen af batteriets forskellige enheder: højre og venstre kanon, højre midte og venstre midte, som batteriets fire kanoner betegnes i det militære sprog, stereotelemeteret – luftafstands- og

højdemåleren – opstilles, korrektøren placeres, vejrtroppen slår sig ned, og feltradioen opsættes. Man vil heraf forstå, hvor mange enkeltheder der skal samarbejde, før et luftværnsbatteri er klar til at træde i funktion.

Heden er ejendommeligt land. Lyngen flammer i septemberdagene. Stemningen er på en gang fjern blichersk og moderne barsk. Hvor Hjejlen fløjtede, glimter kolde kanonløb. Stirrer man ud over heden, fanger øjet en ejendommelig bebyggelse, der snart afsløres som en slags fata morgana uden alligevel helt at kunne sættes i slægt med denne naturforeteelse. Histhenne på toppen af en stridhåret klit ligger en hvid landsbykirke med rødt tegl. Et underligt sted at placere et gudshus, uden menneskelig bebyggelse i mange kilometers omkreds. Man griber sig i at tænke, om man skulle have taget fejl billet og nu står ved Skagen. Og alligevel, mennesker må her jo være, for derhenne ligger en faldefærdig rønne, der er et mejeri, og hvor usandsynligt det end lyder – derude bag en lyngbakke en mærkelig fabrik. Ovre i klitterne ses et slotslignende badepensionat. Hvordan i alverden kan det gå at skyde med skarpt på en så beboet hedeplade. Næstkommenderende hæver snart mystikkens slør. Kirken der henne er en bræddekonstruktion. Mejeriet, fabrikken og den faldefærdige rønne er bræddeflader malet som de bygninger, de forestiller. Det hele er "bedrag" med det ene formål at skabe faste holdepunkter for beregninger og orientering i den øde hedestrækning, hvor al afstand svinder ud i kuplede hedeknolde, kranset vesterude af enorme klittaker. Det er med en ganske ejendommelig følelse, man erfarer disse tricks. De døde bygninger, de tilsyneladende kubiske rønner på heden er flade brædder som vejreklamer for havregryn og skosvæerte.

Et luftværnsbatteri er et sindrigt samvirkende system af mange detaljer.

Vi standser først ved Stereotelemeteret, Afstandsmåleren, en lang horisontalt drejende kikkert med vertikal indstilling. Stereotelemeteret er batteriets øje. Gennem det måler udvalgte folk med stereoteleskopiske synsevner afstanden ud til luftmålet, til flyvemaskinen. I kikkertens okular er afsat et målemærke, der ved et øjenbedrag forskydes i forhold til målet, foran og bagved dette. Anbragt i plan med målet viser afstandsskalaen den reelle afstand og højde. Stereotelemeteret er meget langtrækkende. Ved hjælp af denne kæmpekikkert kan måles afstande på en snes km og ses langt videre.

Fra stereotelemeteret meldes den målte afstand til batteriets hjerne, korrektøren. Forinden dette sker, er hele batteriet blevet grundstillet i forhold til den magnetiske nordpol og et fast valgt punkt i landskabet. Ved korrektørbetjeningen indlægges i sigteberegningerne afstand og højde til målet, samt resultatet af vejrtroppens beregninger af vindhastighed og vindretning i de forskellige luftlag, projektilet skal passere. Derved findes den afvigelse, projektilet underkastes under naturkræfternes påvirkning på vejen fra kanonmunden til målet. Samtidig beregnes i korrektøren temperaturen, d.v.s. tiden efter hvilken granaterne skal bringes til sprængning ude i rummet. Ad elektrisk vej dirigeres kanonerne i den rigtige retning, fra korrektøren udgår kabler til hver kanon, hvis temperapparat også indstilles ad elektrisk vej.

Forud for skydningerne foretages indskydningsprøver, der er vigtige for korrektioner af side og højde, samt for projektilets tempering.

Disse luftmålskanoner er meget hurtigtskydende, så man vil forstå, at batteri på fire kanoner er i stand til at udsætte en fjendtlig flyver for en uhyggelig regn.

Træfsikkerheden er stor. Hver kanon betjenes af en halv snes mand, hver med sin specielle opgave, men også hver så alsidigt instrueret, at han er i stand til at overtage andre funktioner ved kanonen end lige netop den, der er hans hovedopgave.

Til sine beredninger af vindretning og vindhastighed, de baltiske vindes indvirkning på projektilets gang gennem rummet, anvender vejrtroppen balloner, der opsendes og ofte ved hjælp af en teodolit følges til meget store højder. Ved artilleriet har man i sommer fulgt sådanne balloner op stratosfæren. Det kræver gode øjne hos en mand at gøre dette, men de militære synsprøver kræver også noget mere af sin mand end et almindeligt kørekort af en civil.

På heden trænes bl.a. i kampvognskydning. På et spor trækkes af en bil en "bræddekampvogn". Ved skydninger som denne anvendes korrektøren ikke, men der sigtes fra kanonen direkte på målet. Nu gungrer "tordenkalven" over heden. Skud runger efter skud, og projektilerne sprøjter jordkaskader op i nedslaget. Der er nogle forbiere, men så hopper det røde mål nogle kilometer ude i heden. Det var en fuldtræffer, så grundig at skydningen må standses, til kampvognen atter er køreklar.

I øvrigt behøver et skud ikke at være en fuldtræffer for at gøre sin virkning. Var der tale om krigsgranatpatroner ville sprængningsområdet være så betydeligt stort, at der indenfor ret stor afstand fra målet var fare for alvorlig molest.

Krigens udbrud har gjort luftværnet aktuelt.

Det hænder stundom ved nattetid, at blændende klare lys bryder mørket og fejer som enorme vifter gennem natten. Et blændende blå skærf jager sin lysol ud i rummet. Det er luftværnets følehorn, kæmpeprojektør, der søger i natten. Ved dens side står lytteapparatet, hvis fire store tragter, er batteriets øren.

Lyskeglen dør bort. Landet kan sove i ro i det fælles ønske: Måtte det ikke blive nødvendigt at løsne et eneste skud, mens krigstumlen runger hult udenfor Danmarks dør.